

КРАЄЗНАВСТВО

УДК (UDC) 930.85 : 791.75-053.2 (477.52) "1984/2003"

<https://doi.org/10.21272/starovyna.2022.60.4>

ЧИЖОВ О. І.

**СУМСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ПАРК «КАЗКА» У СЕРЕДИНІ 80-х рр. ХХ ст.
- НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.: СТВОРЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ,
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

У статті досліджуються причини виникнення, процес створення, структурний устрій та напрями роботи Сумського дитячого парку «Казка» у середині 80-х рр. ХХ ст. - на початку ХХІ ст. Цей комплексний дитячий парк, що розпочав свою роботу у 1985 р., являв собою унікальний культурно-розважальний заклад, який був відомий далеко за межами Сумської області. Характерною особливістю парку став великий архітектурний комплекс казкової тематики. Розквіт діяльності парку «Казка» припадав на перші роки його існування, що значною мірою пояснюється специфічними, характерними для радянської економічної та політичної систем, методами організації роботи закладу, та які перестали ефективно функціонувати з падінням компартійного режиму. У статті проаналізовані проблеми, що постали перед парком у 90-х рр. ХХ ст. у зв'язку із змінами суспільно-економічних умов у країні. Спеціальна увага приділена різним видам допомоги, що надавали дитячому парку установи та організації Сумщини.

Ключові слова: дитячий парк «Казка», Сумщина, культурно-масова робота, дозвілля, історія культури.

Актуальність. Створення умов для різнобічного розвитку дітей та підлітків є однією з важливих складових, що сприяють вихованню повноцінних членів суспільства, свідомих громадян та патріотів. В Україні справою інтелектуального, духовного та фізичного розвитку молоді займається велика кількість різноманітних спеціалізованих закладів. До їх кола належать і комплексні дитячі парки, які свою культурно-просвітню, навчальну та виховну діяльність тісно поєднують з розважально-ігровою. Оскільки гра є найбільш засвоєним видом діяльності дітей та підлітків, саме такий спосіб набуття знань, навичок та вмій є найуспішнішим у цей період життя. Комплексні дитячі парки складаються з низки різнопланових функціональних зон, що задовольняють потреби у різних типах культурного дозвілля. Разом з тим ці заклади не набули значного поширення в нашій країні. Дослідження, аналіз та популяризація досвіду роботи комплексних дитячих парків має сприяти приверненню уваги органів влади до проблем цих закладів, розширенню їх мережі, активізації та удосконаленню їхньої діяльності.

Дитячий парк «Казка», створений у м. Суми в середині 80-х рр. ХХ ст., являв собою унікальний для того часу культурно-розважальний заклад. Не лише в Україні, а й в усьому СРСР хронологічно він був другим після дитячого

Чижов Олександр Ігорович - кандидат історичних наук, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету ім. А. С.Макаренка (Україна), ORCID: 0000-0003-2141-9903.

містечка «Казка» у м. Миколаїв (створено у 1982 р.) та першим за масштабністю реалізованим проектом комплексного дитячого парку, який було збудовано як великий архітектурний комплекс казкової тематики. Його основою були ігрові фортеці, низка дерев'яних малих архітектурних форм, численні скульптури казкових персонажів.

Таким чином, дитячий парк «Казка» становить інтерес для наукового дослідження в галузі історії культури і як представник малопоширеного, але перспективного типу дитячих культурно-розважальних закладів, і як унікальний архітектурний комплекс.

Огляд публікацій. На даний момент історія Сумського дитячого парку «Казка» не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі. Деякі аспекти створення парку «Казка» розглядалися кількома авторами в колективній праці «Пам'ять про М. П. Лушпу» [5], що присвячена людині, завдяки задумці якої цей парк і з'явився. Більш детально питання створення парку розглядалися О. І. Чижовим у статті «До питання створення Сумського дитячого парку «Казка» [13]. У брошурі «Удивительный мир «Сказки» [12] Л. М. Ковтун та Т. К. Овчаренко висвітлювали питання культурно-масової роботи парку на початку 90-х рр. ХХ ст.

Слід також зазначити, що архівні документи, присвячені створенню та функціонуванню парку у середині 80-х рр. ХХ ст. - на початку ХХІ ст., на даний момент науковим співтовариством не виявлені. Тож головним джерелом матеріалу для даної статті стала місцева періодична преса.

Метою статті є дослідження причин виникнення, історії створення, структурного устрою, напрямів роботи та проблем у функціонуванні Сумського дитячого парку «Казка» у середині 80-х рр. ХХ ст. - на початку ХХІ ст.

Основна частина. Дитячий парк «Казка» завдячує своїй появі тим широкомасштабним містобудівним процесам, що точилися в Сумах у 70 - 80-х рр. ХХ ст. Наприкінці 70-х рр. ХХ ст. у м. Суми з'явився новий суспільно-адміністративний центр. У місті було створено нову площу - площу Леніна (нині пл. Незалежності). На новоствореній площі було збудовано семиповерховий Будинок Рад, де розмістилися міська та обласна адміністрації, і вісімнадцятиповерховий готель «Суми». Планувалось будівництво Будинку профспілок, Будинку політпросвіти. Площа Леніна стала головним місцем проведення офіційних масових заходів у місті [10, с. 89].

Впорядкування нового центру міста вимагало благоустрою низки територій, що лежали поблизу нього. Особливо проблемною у цьому плані була низина на лівому березі р. Сумка між проспектом Карла Маркса (нині просп. Шевченка) та вулицею Дзержинського (нині вул. Троїцька). Означена низина, що поросла чагарниками та деревами, була відгородженою від р. Сумки земляним насипом, проте під час паводків затоплювалася та ставала заболоченою. Для благоустрою цієї території міське керівництво вирішило створити тут дитячий парк [5, с. 167].

Ініціатором створення парку була людина, яка у 70-80-х рр. ХХ ст. очолювала м. Суми - перший секретар міського комітету КПУ М. О. Лушпа [14, с. 5]. На відміну від більшості партійних посадовців його рангу, що займалися виключно обслуговуванням ідеологічних потреб комуністичного режиму, М. О. Лушпа на перше місце в своїй діяльності ставив розбудову та

благоустрій рідного міста, хоча господарська робота не входила до кола його прямих посадових обов'язків. М. О. Лушпа слідкував за містобудівними новаціями в межах країни та реалізував у м. Суми низку кращих з них. Зацікавило його з цієї точки зору і створене в 1982 р. дитяче містечко «Казка» у м. Миколаїв [13, с. 274].

За пропозицією М. О. Лушпи у лютому 1984 р. почалася розробка концептуального проекту Сумського дитячого парку «Казка» [14, с. 5]. Доки проект розроблявся, розпочалися роботи з розчистки території під майбутнє будівництво. За радянської традицією приурочувати певні звершення до ідеологічних дат парк було закладено 21 квітня 1984 р. під час суботника на честь святкування чергової річниці від дня народження В. І. Леніна [2, с. 4]. У подальшому трудящі та учнівська молодь міста регулярно брали участь у роботах на громадських засадах зі створення парку. Особливо багато сумчан працювало на заключному етапі облаштування дитячого парку: прибирання, створення газонів, квітників та ін. [5, с. 168-169].

При підготовці концептуального проекту парку сумськими архітекторами у Миколаївського дитячого містечка «Казка» було запозичено чимало цікавих ідей: різнопланові фортеці, вітрильник, механізовані ляльки та ін. [4, с. 4, 8, 46]. Над створенням проекту дитячого парку працював колектив архітекторів на чолі з В. М. Уханем за участю головного архітектора міста М. Т. Ільченка [11, с. 29]. Після розробки концептуального проекту робочі проекти окремих об'єктів парку створювалися співробітниками проектних інститутів: «Укрміськбудпроект», «Діпрохіммашу» та «Діпрохіму». Зокрема, видатним українським художником-скульптором по дереву М. І. Саенком було створено проект дерев'яної фортеці [13, с. 274 - 275].

До осені 1984 р. проектна документація дитячого парку була підготовлена та розглянута на містобудівній раді. У планах М. О. Лушпи було збудувати парк до 40-ї річниці Перемоги над нацистською Німеччиною, проте розпочати будівництво вже у 1984 р. бюджетним коштом не було змоги. Щоб вирішити питання з фінансуванням будівництва М. О. Лушпа зібрав на нараду керівників великих промислових та будівельних підприємств м. Суми, на якій звернувся з пропозицією здійснити будівництво дитячого парку за кошти і силами цих підприємств. Враховуючи великий авторитет, яким користувався М. О. Лушпа, та його повноваження як голови міської компартійної організації, членами якої були всі присутні на нараді керівники підприємств, їм довелося надати свою згоду [5, с. 167].

Будівництво об'єктів парку між підприємствами було розподілено наступним чином: дві кам'яні фортеці будувало СМВО ім. М. В. Фрунзе, дерев'яну фортецю - Сумське обласне управління лісового господарства і лісозаготівель, кафе - ВО «Насосенегомаш», кам'яну фортецю з дитячими гірками - ВНДІ Компресормаш, літню естраду - «Центроліт», спорткомплекс - БМУ «Промбуд-2» будівельно-монтажного тресту «Сумхімбуд», теплозабезпечення - Сумська ТЕЦ, куточок тихих ігор - ВНДІАЕН, фонтан - Сумський завод електронних мікроскопів, каравелу - Сумський меблевий комбінат, асфальтне покриття - об'єднання «Сумидоррембуд», озера - Управління механізації будівництва та ПМК-45. Отримали завдання й інші підприємства та організації міста [5, с. 168].

У дитячому парку було встановлено близько трьох десятків бетонних та двох десятків керамічних скульптур казкових персонажів. Серед бетонних скульптур були: групи персонажів казок «Бременські музики», «Колобок», «Три поросятка», «Чарівник Смарагдового міста», Івасик-Телесик, Лісовий цар з донькою, Маша та Ведмідь, Мауглі з Багірою, Червона Шапочка та ін. Керамічні скульптури були представлені Бабою-Ягою, Лісовиком-повелителем-зайців, Лікарем Айболитом з собакою Аввою, родинним підрядом із казки «Ріпка», Солов'єм Розбійником та ін. Скульптури створювались групою з десяти художників Сумського художньо-виробничого комбінату. Зокрема, авторами багатьох скульптур були подружжя художників П. Я. Гордієнко та Г. М. Гордієнко [13, с. 275].

Також у парку було встановлено низку великих контактних залізобетонних конструкцій для дитячих ігор: змію, метеликів, равлика, черепаха. Поруч з ними створено канал для пускання корабликів [11, с. 30].

У дитячому парку було кілька механізованих ляльок. Кіт у чоботях на вході до парку мав вклонятися відвідувачам та знімати капелюха (виготовлено на Сумському заводі електронних мікроскопів). Золотий півник на головній башті дерев'яної фортеці хлопав крилами та кукурікав (виготовлено СМВО ім. М. В. Фрунзе). У фортеці з дитячими гірками про настання кожної години сповіщав сурмист, що сурмив, виїжджаючи з башти [9, с. А8]. Біля входу до кінозалу стояли два лицарі, що мали розводили алебарди, пропускаючи глядачів на кіносеанс [14, с. 5].

У містечку атракціонів були розміщені: каруселі «Дзвоник» та «Орбіта», рельсові дороги «Світлофор», «Північ» та «Юнга», дитяче колесо огляду «Сонечко», майданчик з електромобілями «Автодром» [13, с. 276].

Як і було задумано М. О. Лушпою, парк «Казка» розпочав приймати відвідувачів 9 травня 1985 р. [9, с. А8]. Він підпорядковувався як філія Сумському міському парку культури і відпочинку. Дитячий парк зайняв площу близько 14 га [14, с. 5]. З часу відкриття парк «Казка» став найулюбленішим місцем проведення дозвілля міських дітей та підлітків.

У найбільшій кам'яній фортеці розміщувалися зала аркадних ігрових автоматів та кінозал. Фортеця, що розміщувалась на острові посеред озера, мала шість кімнат для проведення виставок. Каравела, що стояла біля причалу на озері, призначалась для ігрових заходів з морської тематики. Одним з головних місць проведення культурно-розважальних масових заходів (вистав, свят, ігор та ін.) була дерев'яна фортеця. Поряд із кам'яною фортецею з дитячими гірками розташовувалося «Містечко ДАІ», де у прокат видавались велокартинги. У зоні тихих ігор в альтанці була ігротека настільних ігор, також вона була місцем проведення конкурсів на перевірку ерудиції та інтелектуальних здібностей [3, с. 4]. Кафе «Ласун» зовні та внутрішнім інтер'єром також було стилізоване під старовинну фортецю. Літня естрада та спорткомплекс були виконані у сучасному стилі, але вхід до естради прикрашала мозаїка роботи О. Садовського, що зображувала середньовічних комедіантів, а над спорткомплексом здіймалася декоративна башта. Торговельні ларьки, каси для продажу білетів та вказівники у парку були створені у стилі давньоруського дерев'яного зодчества.

Периметром парку їздили два екскурсійні електрокари з прищепними вагонами. Один мав вигляд паровозу, інший - планетоходу. Був у парку «Казка» і живий куточок: для катання дітей тримали пару віслоків, а у будиночку на березі озера поселили лебедів [9, с. А8].

Фінансування роботи дитячого парку «Казка» лише частково здійснювалося з міського бюджету. За домовленістю між М. О. Лушпою та підприємствами, що будували об'єкти парку, вони і надалі мали утримувати ці об'єкти на своєму балансі: ремонтувати, сплачувати за електроенергію та опалювання тощо [14, с. 5]. Генеральні прибирання території парку навесні та восени здійснювали учні шкіл під час так званих «Трудових десантів». Окрім прибирання учні висаджували дерева та кущі, розбивали клумби, оновлювали вказівники тощо [12, с. 3]. Роботу атракціонів та аркадних ігрових автоматів забезпечувало сумське відділення ВО «Укратракціон», що отримувало прибуток від їх експлуатації.

Слід зазначити, що витрати на парк суттєво зменшувало і те, що переважна частина культмасової роботи тут проводилася на громадських засадах установами та організаціями різних профілів. Це робилось як за вказівками міського керівництва, так і за власною ініціативою установ та організацій. Так, у 1985 р. до Дня знань велику програму тематичних заходів підготувала заводська молодь ВО «Насосенергомаш» та СМВО ім. М. В. Фрунзе, учні СПТУ № 2 та Сумського машинобудівного технікуму. Завдяки такій активній підтримці роботи парку «Казка» широким колом помічників у перші роки його існування в теплий сезон тут майже щодня проводилися культурно-масові заходи. Їх репертуар був дуже різноманітним [8, с. 4].

На початку 90-х рр. ХХ ст. у дитячому парку «Казка» проводилася велика кількість музично-розважальних програм: «Нотка за ноткою», «Пісня, збирай друзів», «Час веселих витівок», «Ширше коло», «Веселі хвилинки», «Веселий калейдоскоп», «Граємо всім загоном», «Школа світлофорних наук», «Заспіваймо, друзі», «У нас сьогодні весело» та ін. У парку влаштовувалися численні конкурси: самодіяльних творчих колективів, малюнків на асфальті, карнавальних костюмів тощо. Замок на озері та дерев'яна фортеця були місцем проведення різноманітних виставок: дитячого образотворчого мистецтва, дитячої літератури, саморобок Палацу піонерів, станцій юних натуралістів, фотографій, діючих моделей клубу «Юний технік», кімнатних квітів, тварин, декоративних птахів, плакатів, хлібобулочних виробів, шкільних газет та ін. В кафе «Ласун» відбувалися святкові ранки, вечори відпочинку, дні іменинників. На літній естраді влаштовувалися концерти, виступи музичних шкіл та дитячих колективів художньої самодіяльності Сумщини. В спорткомплексі регулярно проходили спортивні заходи, проводилися показові виступи авто- та авіамоделістів. У «Містечку ДАІ» відбувалися обласні зльоти юних автоінспекторів, змагання юних пожежників [12, с. 2].

Функціонували у парку різноманітні об'єднання за інтересами. За підтримки Будинку природи, обласної та міської станцій юних натуралістів при парку працював клуб «Юні любителі природи». У музичному лекторії перед слухачами виступали працівники обласної філармонії, місцеві композитори, учні музичних шкіл. До роботи юридичного гуртка долучалися лектори товариства «Знання» та співробітники правоохоронних органів. Клуб

цікавих зустрічей «Романтик» організовував зустрічі з видатними людьми Сумщини. Зокрема у 1991 р. члени клубу мали змогу поспілкуватись з найстарішим кінолюбителем області І. К. Єгоровою, колекціонером А. Павленком, ілюзіоністом А. Боярко, сумськими поетами, артистами театру юного глядача та міської філармонії тощо. Існував у парку і драматичний гурток [12, с. 3].

З метою розширення функціональних можливостей парку «Казка», зокрема у проведенні активної культурно-масової роботи у холодну пору року, міським керівництвом було вирішено збудувати нове приміщення Палацу піонерів у безпосередній близькості до парку на вул. Новомістенській. У Палаці мали бути спортивна і концертна зали, басейн, обладнані для гурткової роботи приміщення. Будівництво Палацу піонерів розпочалося у 1990 р. [14, с. 5].

Дитячий парк «Казка» був відомий далеко за межами Сумської області. Зокрема, репортажі про нього робили кореспонденти з інших союзних республік, фото з видами парку демонструвалися під час телевізійних заставок на центральному союзному телебаченні [5, с. 47, 142]. Відвідування дитячого парку було майже обов'язковим пунктом в екскурсіях по місту для гостей Сум.

На рубежі 80-90-х рр. ХХ ст. у роботі парку розпочалися складнощі, що були пов'язані з економічними перетвореннями в країні. У зв'язку з впровадженням елементів ринкових відносин в господарювання чимало організацій та установ почали вимагати оплату за свої послуги, що раніше надавалися на громадських засадах [12, с. 3]. У 90-і рр. ХХ ст. фінансові проблеми парку «Казка» суттєво загострюються. Підприємства, на балансі яких знаходилися об'єкти парку, відмовились їх утримувати [14, с. 5]. Це пояснювалось як наростанням економічної кризи в країні та браком коштів у підприємств-балансоутримувачів, так і зникненням у міській владі реальних важелів впливу на керівництво підприємств через зміну суспільно-політичних умов. Фінансування ж парку з місцевого бюджету було вкрай недостатнім.

У зв'язку із інфляцією, переходом на ринкове ціноутворення зростають ціни і на послуги дитячого парку. Разом з тим через економічну кризу в країні зменшується платоспроможність населення, отже платні послуги парку (катання на атракціонах, відпочинок в кафе тощо) стають менш доступними для відвідувачів.

Хоча ВО «Укратракціон» було ліквідовано, а атракціони разом з аркадними ігровими автоматами перейшли на баланс парку, доходи від них не могли суттєво покращити фінансовий стан закладу. У разі підвищилися ціни на електроенергію, яку атракціони споживали неекономно. Складнощі виникали і з придбанням запчастин для атракціонів, оскільки вони вироблялись в Росії, яка стала зарубіжжям. До того ж доходи від атракціонів були сезонними [1, с. 5].

Будівництво Палацу дітей та юнацтва (колишнього Палацу піонерів) по вул. Новомістенській через брак коштів було зупинено на початковій стадії. Натомість під Палац було відведено приміщення колишнього Будинку політпросвіти, що розташовувалося далеко від дитячого парку [14, с. 5].

Щоб не переобтяжувати місцевий бюджет утриманням парку «Казка» у 1993 р. міськвиконком передав управління парком УВК «Газпром», що створила нове культурно-просвітнє підприємство «Казковий світ». Коштом

УВК «Газпром» були куплені нові атракціони, зокрема «Веселі гірки», а старі відремонтовані, придбано десять аркадних ігрових автоматів. Було переобладнано спорткомплекс, де відкрилися «Кімната сміху» та «Дискозала». Знову з'явилася змога проводити великі культмасові заходи, наприклад, проводились «День Нептуна», «Кукляндія», Масляна тощо. Вчасно сплачувались рахунки за комірне та зарплата робітникам. Проте у середині 1995 р. УВК «Газпром» відмовилась від фінансування парку [14, с. 5].

У другій половині 90-х рр. ХХ ст. парк «Казка» став швидко занепадати. Територія дитячого парку погано охоронялася. Зловмисники розбирали на металобрухт залізні конструкції: литі прольоти огорожі, копії старовинних гармат, покрівлю фортець тощо. В результаті пожежі, влаштованої місцевими хуліганами, згоріла дерев'яна фортеця. Згнила та була демонтована дерев'яна каравела. Від негоди та дій хуліганів руйнувалися скульптури казкових персонажів. Виходили з ладу атракціони та механізовані ляльки, а на ремонт грошей у парку не було. Останні усі були демонтовані. У дитячому парку перестав існувати живий куточок [9, с. А8 А9; 14, с. 5].

Задля виправлення складної фінансової ситуації закладу за рішенням міськвиконкому у грудні 1998 р. на базі парку «Казка» було створено ТОВ «Міський центр дозвілля», засновниками якого стали ПФ «Мак» та ДКП «Сумикомунінвест». Проте означені управляючі організації також майже не вживали заходів щодо покращення фінансування дитячого парку. Грошей не вистачало на елементарне: зарплату персоналу, борги по комірному, технічну експертизу атракціонів тощо [14, с. 5].

Врятувала парк від остаточної руйнації подія політичного характеру. На вересень 2003 р. було заплановано приїзд до міста тодішнього прем'єр-міністра України В. Ф. Януковича. До приїзду делегації з Києва місцева влада в авральному темпі проводила ремонтні роботи в місті, щоб воно виглядало більш презентабельно. У тому числі було здійснено і реставрацію парку «Казка» [9, с. А9]. Міська влада домовилася з кількома промисловими підприємствами Сум, щоб вони як і при створенні парку узяли на себе частину робіт з його ремонту. Так, СМНВО ім. М. В. Фрунзе відреставрувало найбільшу фортецю та зробило нову механічну ляльку Кота у чоботях, ВАТ «Насосенергомаш» відремонтувало фортецю, що стояла посеред озера. Також низка приватних підприємців висловили бажання отримати в оренду деякі об'єкти парку. Наприклад, фортецю з дитячими гірками було узято в оренду та відремонтовано ПП Бурмикою. Тут підприємцем було встановлено мініатракціони [7, с. 5А]. Частину скульптур казкових персонажів у парку було відремонтовано, а частину довелося відтворювати заново повністю. З'явилися тут і скульптури яких у парку раніше не було, як наприклад, райські птахи, Русалка на вігті з Котом вченим. Від мулу та водоростей було почищено озеро, проведені роботи з реставрації фонтану та ін. [6, с. 5А].

Проте проведена реставрація дитячого парку була далеко не повною. Не було відремонтовано літню естраду, не відновлені дерев'яна фортеця та каравела, більшість механічних ляльок тощо. Реставрація ускладнювалася тим, що частину проектної документації на об'єкти парку було втрачено. Після урочистостей з нагоди приїзду до Сум урядової делегації, міська влада відмовилася від заявлених попередніх планів відновити усі об'єкти у парку.

Висновки. Отже, дитячий парк «Казка» з'явився у Сумах через потребу впорядкування території у центрі міста. Фактично створення парку розпочалося директивним чином із перекладенням фінансового тягаря за виконання робіт з бюджетних коштів на кошти міських підприємств, що було нерідким явищем за радянського тоталітарного режиму. Разом з тим дитячий парк було створено у короткий термін через злагоджену роботу багатьох підприємств та організацій міста, яким на громадських засадах допомагали тисячі сумчан. Збудований парк «Казка» являв собою унікальний архітектурний комплекс казкової тематики з різноплановими культурно-розважальними об'єктами та пропонував відвідувачам дозвілля на різні смаки. Значні обсяги та різномайття культурно-масової роботи парку у перші роки його існування пояснювались допомогою на громадських засадах з боку великої кількості місцевих установ та організацій. Через свою унікальність парк «Казка» став широко відомим в масштабах країни. На рубежі 80-90-х рр. ХХ ст. перед парком почали виникати проблеми фінансового характеру, що були зумовлені суспільно-економічними змінами в країні. В ринкових умовах надійних джерел фінансування роботи парку міським керівництвом знайдено не було. З другої половини 90-х рр. ХХ ст. парк почав стрімко занепадати. Було втрачено частину унікальних архітектурних об'єктів парку. В цілому міська влада у 90-х рр. ХХ ст. - на початку ХХІ ст. замало переймалася проблемами дитячого парку «Казка», а проведення його реставрації у 2003 р. було викликано бажанням створити окомилуючу картину благоустрою міста перед урядовою делегацією.

-
1. Бардаков А. Уникальность сумских парков отмечали даже иностранцы. *Данкор*. 1998. № 36. С. 5.
  2. Величко В. На радість дітям. *Ленінська правда*. 1984. № 242. С. 4.
  3. Геренко С. Казковий подарунок. *Ленінська правда*. 1985. № 106. С. 4.
  4. Демченко Ю. Городок «Сказка». Фотоочерк. Одесса: Маяк, 1985. 64 с.
  5. Пам'ять про М. П. Лушпу / упоряд. Вороненко М., Вороненко Р. Суми: Корпункт, 2009. 176 с.
  6. Пантелеймон снимає шляпу. *Ваш шанс*. 2003. № 37. С. 5А.
  7. Подгайный Р. Сказка снова станет бльью? *Ваш шанс*. 2003. № 31. С. 5А.
  8. Рижкова Л. Казка на кожному кроці. *Ленінська правда*. 1985. № 164. С. 4.
  9. Сикорский А. Внеплановые метаморфозы. Город, который мы потеряли. *Панорама*. 2005. № 34. С. А8-А9.
  10. Сумы: краткая справочная книга / Кипайтулов В. А. и др. Х.: Прапор, 1979. 167 с.
  11. Тарасенко І. Т. Легенди без домислу. Біографічний нарис. Суми: «Собор», 2000. 52 с.
  12. Удивительный мир «Сказки» / сост. Ковтун Л. Н., Овчаренко Т. К., отв. за вып. Зима Н. М., ред. Тимченко Г. В. Сумы: МГИНН «Мрия», 1991. 4 с.
  13. Чижов О. І. До питання створення Сумського дитячого парку «Казка» // Краєзнавчі діалоги: Сумщина у сув'язі тисячоліть: матеріали регіональної конференції (м. Суми, 21 квітня 2021 р.). Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2021. С. 273-276.
  14. Юрченко Э. Страшная сказка. *Панорама*. 2000. № 21. С. 5.

References

1. Bardakov A. Unikalnost sumskykh parkov otmechaly dazhe ynostrantsy. *Dankor*. 1998. № 36. S. 5.
2. Velychko V. Na radist ditiam. *Leninska pravda*. 1984. № 242. S. 4.
3. Herenko S. Kazkovyi podarunok. *Leninska pravda*. 1985. № 106. S. 4.
4. Demchenko Yu. Horodok «Skazka». Fotoocherk. Odessa: Maiak, 1985. 64 s.

5. Pamiat pro M. P. Lushpu / uporiad. Voronenko M., Voronenko R. Sumy: Korpunkt, 2009. 176 s.
6. Panteleimon snymaet shliapu. *Vash shans*. 2003. № 37. S. 5A.
7. Podhainyi R. Skazka snova stanet byliu? *Vash shans*. 2003. № 31. S. 5A.
8. Ryzhkova L. Kazka na kozhnomu krotsi. *Leninska pravda*. 1985. № 164. S. 4.
9. Sykorskyi A. Vneplanovye metamorfozy. Horod, kotoryi my poterialy. *Panorama*. 2005. № 34. S. A8-A9.
10. Sumy: kratkaia spravochnaia knyha/ Kypaitulov V. A. y dr. Kh.: Prapor, 1979. 167 s.
11. Tarasenko I. T. Lehendy bez domyslu. Biografichniy narys. Sumy: "Sobor", 2000. 52 s.
12. Udyvytelnyi myr «Skazky» / sost. Kovtun L. N., Ovcharenko T. K., otv. za vyp. Zyma N. M., red. Tymchenko H. V. Sumy: MHYNN "Mriya", 1991. 4 s.
13. Chyzhov O. I. Do pytannia stvorennia Sums'koho dytiachoho parku «Kazka»// Kraieznavchi dialohy: Sumshchyna u suv'iazii tysiacholit: materialy rehionalnoi konferentsii (m. Sumy, April 21, 2021). Sumy: NVV KZ SOIPPO, 2021. S. 273-276.
14. Yurchenko E. Strashnaia skazka. *Panorama*. 2000. № 21. S. 5.

Chyzhov O. I.

PhD (History), Senior Lecturer of the Department of Fine Arts, Musicology and Cultural Studies, Sumy State Pedagogical University named after A. Makarenko (Ukraine). *ORCID: 0000-0003-2141-9903*.

SUMY CHILDREN'S PARK "KAZKA" FROM THE MID-1980S OF THE 20TH CENTURY - TO THE EARLY 21ST CENTURY: GENESIS, PECULIARITIES OF WORK AND THE FUNCTIONING PROBLEMS

The paper analyses the reasons for the genesis, creation history, structural arrangement, fields of work, and problems in the functioning of Sumy Children's Park "Kazka" from the mid-1980s of the 20th century - to the early 21st century.

In the study course, it has been concluded that the "Kazka" children's park appeared in Sumy due to the need to streamline the territory of the city center. The children's park creation was initiated by the then head of the city A. Lushpa. The prototype for the park in Sumy was the children's playground "Kazka" in Mykolaiv. In fact, the park creation began in a directive way with the financial burden-shifting for the work execution from budgetary funds to the city enterprises' funds, which was not uncommon under the Soviet totalitarian regime. At the same time, the children's park was created in a short time due to the well-coordinated work of many enterprises and organizations in the city, which were helped by thousands of Sumy residents on a voluntary basis.

The created park "Kazka" was a unique architectural complex on a fairy-tale topic with diverse cultural and entertainment facilities and offered visitors leisure activities for every taste. The significant amount and variety of park cultural-mass work in the first years of its existence were explained by the help, made on a voluntary basis, from a large number of local institutions and organizations. Because of its uniqueness, the park "Kazka" has become widely known throughout the country. At the same time, the flourishing of the park "Kazka" activities fell in the first years of its existence, which is largely dependent on the specific methods of the institution work organization, being typical of the Soviet economic and political systems. Those systems ceased to function effectively with the fall of the Communist Party regime.

At the turn of the 1980s and 1990s, problems began to arise in front of the park due to socio-economic changes in the country. The major of them was the problem of lack of funds. Under market conditions, reliable sources of the park work financing by the city authorities disappeared due to rising prices, a decrease in the population solvency, etc. "Kazka" park's income from paid services did not allow to resolve the institution's financial situation. Since the second half of the 1990s, the park began to rapidly decline. Some of the unique architectural objects of the park were lost. In general, city authorities in the 1990s - at the beginning of the 21st century little dealt with the problems of the children's park "Kazka", and its restoration in 2003 was caused by the desire to create an eye-catching picture of the city's improvement in front of the government delegation. This restoration has never been completed.

Key words: children's park "Kazka", Sumy region, recreational activities, leisure, history of culture.